

เวียงเหนือ: เวียงวัฒนธรรม การศึกษาทรัพยากรทางวัฒนธรรมเพื่อเป็นแนวทาง
ในการส่งเสริมให้เป็นพื้นที่แห่งการท่องเที่ยวและการเรียนรู้

ในเขตเทศบาล ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

Wiang Nuea : A Study of Cultural Resources for Local Tourism and
Education Area Promotion in Wiang Nuea Subdistrict municipal area,
Wiang Chai District, Chiang Rai Province

พิมพ์ทรัพย์ พิมพ์พิสุทธิ์*

Pimsub Pimpisut*

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่สำคัญในเขตเทศบาลตำบลเวียงเหนือ และแนวทางการจัดการแหล่งทรัพยากรทางวัฒนธรรมให้เป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้และการท่องเที่ยวของชุมชน เขตเทศบาลตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย มีวิธีการศึกษา คือ การสำรวจ สัมภาษณ์ สันทนา กลุ่ม และการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม ผลการศึกษาพบว่า เขตเทศบาลเวียงเหนือมีทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่สำคัญ ทั้งโบราณสถาน โบราณวัตถุ พิพิธภัณฑสถานท้องถิ่น และวิถีชีวิตตามวัฒนธรรมของคนพื้นถิ่นและชาวอีสาน ล้านนา จากการศึกษานี้สามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวในแหล่ง (Cultural Based Tourism) ตามหลักการของ องค์การการท่องเที่ยวโลก (United Nations World Tourism Organization: UNWTO) ประกอบด้วย 1) การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Tourism) ได้แก่ พุทธสถานเวียงกือนาแหล่งโบราณสถานที่สำคัญทาง ประวัติศาสตร์ วัดพระโบราณเวียงเดิม ประดิษฐานพระพุทธรูปโบราณและพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นจัดแสดง วัตถุ โบราณและแสดงวิถีชีวิตวัฒนธรรมของชาวล้านนาในอดีตและวัดสันสลิด ประดิษฐานพระพุทธรูปหินทราย โบราณ 2) การท่องเที่ยวชมงานวัฒนธรรมและประเพณี (Cultural and Traditional Tourism) ได้แก่ ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นประจำปีที่แสดงอัตลักษณ์ของชาวเหนือและชาวอีสานล้านนา และ 3) การท่องเที่ยววิถีชีวิตในชนบท (Rural tourism/Village Tourism) เป็นการศึกษาและเรียนรู้ด้านวิถีชีวิตและองค์ ความรู้ท้องถิ่น และเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาให้เป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้และการท่องเที่ยว โดยมี ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย ดังนี้ 1) การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อทำให้แหล่งทรัพยากรเป็นแหล่งเรียนรู้ ด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น 2) การจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวในชุมชนและเชื่อมโยงกับเส้นทางท่องเที่ยวของ จังหวัดเชียงราย 3) การประชาสัมพันธ์ เพื่อนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวให้ประชาชนได้รู้จักมากขึ้น

คำสำคัญ : ทรัพยากรทางวัฒนธรรม ตำบลเวียงเหนือ การท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม

* การจัดการภูมิปัญญาและทรัพยากรทางวัฒนธรรม สำนักวิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

* School of Social Science, Chiang Rai Rajabhat University, Mueang, Chiang Rai

Abstract

This research aims to study significant cultural resources in Wiang Nuea Subdistrict municipal area, and also to find how to manage cultural resources to promote the area to be an education and tourism area of the community in Wiang Nuea Subdistrict municipal area, Wiang Chai District, Chiang Rai Province. The study use survey and interview as tools. The findings is that Wiang Nuea Subdistrict municipal area has significant cultural resources such as ancient remains, antiquities, local museum, and living lifestyles of local dwellers and Isan Lanna people. They could be tourist attractions in cultural sources as Cultural Based Tourism form of United Nations World Tourism Organization: UNWTO, consisting of 1) Historical Tourism-Wiang Gue Naa Buddhist historical site, Wiang Derm Ancient Buddha Temple installed an ancient Buddha and local museum displaying antiquities and ancient Lanna lifestyle, and San Salid Temple installing ancient sandstone Buddha ; 2) Cultural and Traditional Tourism yearly local traditions and cultures which display Northern and Isan Lanna identities ; 3) Rural tourism/Village Tourism local knowledge and lifestyles. There are some suggestions from the research: 1) building community engagement in making important resources become local culture education sources 2) making tourism routes in the community and connect them with the tourism route of Chiang Rai Province 3) requesting public relations by the government to present the educative tourism sources to acknowledge more people

Keyword : cultural resource , Wiang Nuea Sub district, cultural base tourism

บทนำ

ทรัพยากรทางวัฒนธรรม (Cultural resource) คือ ผลผลิตทางวัฒนธรรมหรือลักษณะต่าง ๆ ของระบบวัฒนธรรม ทั้งในอดีตหรือปัจจุบันที่มีค่าเป็นตัวแทนหรือสามารถสื่อถึงวัฒนธรรมต่าง ๆ ได้ ดังนั้นทรัพยากรทางวัฒนธรรมจึงรวมถึง ชากหรือสิ่งที่มีมนุษย์ทำขึ้น เช่น ชากเรือจมน ชากเตาเผา ขวานหิน เครื่องปั้นดินเผา แหล่งโบราณคดี โบราณสถาน ศาสนสถาน เสื้อผ้าอาภรณ์ เอกสารทางประวัติศาสตร์ จารึก ภาษา ศาสนา ประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ ภูมิปัญญาพื้นบ้านต่าง ๆ (ธนิช เลิศชาญฤทธิ, 2559, น. 20) รวมถึง องค์ความรู้หรือผลงานที่เกิดจากบุคคล หรือกลุ่มคน ที่ได้มีการสร้างสรรค์ พัฒนา สั่งสม สืบทอด และประยุกต์ใช้ในวิธีการดำเนินชีวิตมาอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมของแต่ละกลุ่มชน อันแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์และความหลากหลายทางวัฒนธรรม (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม, 2559, น. 12)

ในปัจจุบัน การท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม เป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวที่กำลังได้รับความนิยม ซึ่ง องค์การการท่องเที่ยวโลก (United Nations World Tourism Organization: UNWTO) ได้กำหนดรูปแบบของการท่องเที่ยวไว้ 3 รูปแบบหลัก คือ รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (National Base Tourism) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (Cultural Base Tourism) และการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ (Special Base tourism) (ชนินทร์ อยู่เพชร, 2557, น. 14)

เขตเทศบาลตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย เป็นพื้นที่ที่มีทั้งแหล่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุที่แสดงถึงวัฒนธรรมที่ดำรงมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน รวมถึงมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ทำให้มีประเพณี พิธีกรรมทางศาสนา งานศิลปวัฒนธรรม ทำให้มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่น และมีกิจกรรมที่เกิดจากความร่วมมือของคนในตำบล จะเห็นได้ว่าในพื้นที่เทศบาลตำบลเวียงเหนือมีแหล่งทรัพยากรทางวัฒนธรรม ที่มีคุณค่าเป็นจำนวนมาก

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาและสำรวจแหล่งทรัพยากรที่สำคัญในเขตเทศบาลตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย รวมถึงหาแนวทางให้เขตเทศบาลตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย เป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้และการท่องเที่ยว สร้างความภูมิใจให้กับคนในชุมชนให้มีส่วนร่วมในความเป็นเจ้าของของทรัพยากรทางวัฒนธรรม เชื่อมโยงกันทั้งทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ กลุ่มคน และวิถีชีวิต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแหล่งทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่สำคัญในเขตเทศบาลตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อเสนอแนวทางการจัดการแหล่งทรัพยากรทางวัฒนธรรมเพื่อให้เป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้และการท่องเที่ยวในชุมชนเขตเทศบาลตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

ขอบเขตของการวิจัย

- 1.1 ขอบเขตด้านประชากรที่ศึกษา ได้แก่
 - 1) ผู้นำชุมชน เทศบาลตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย 12 หมู่บ้าน จำนวน 12 คน
 - 2) ผู้มีองค์ความรู้หรือปราชญ์ชุมชน จำนวน 3 คน ซึ่งเป็นบุคคลที่มีภูมิปัญญาและได้รับการยอมรับจากชุมชน
- 1.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ บริบทชุมชนตำบลเวียงเหนือ โบราณสถาน แหล่งสำคัญประวัติศาสตร์ สถานที่สำคัญต่าง ๆ ในเทศบาลตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย และ ชีวิตประวัติของปราชญ์ชุมชน
- 1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ ดำเนินการศึกษาในพื้นที่เทศบาลตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัย ดำเนินการวิจัย โดยใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต โดยมีวิธีการดำเนินการ ดังต่อไปนี้

- 1) การสำรวจ (Survey) ลงพื้นที่ศึกษาเพื่อสำรวจ และรวบรวมข้อมูลภาคสนามของสถานที่สำคัญในเทศบาลตำบลเวียงเหนือ
- 2) การสัมภาษณ์ (Interview) กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 12 คน โดยมีแนวคำถาม เกี่ยวกับ
 - 1) ทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่สำคัญในตำบลเวียงเหนือ
 - 2) ประวัติความเป็นมาและความสำคัญของสถานที่ต่าง ๆ ในชุมชน และ
 - 3) แนวทางในการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรมเพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดเชียงราย
- 3) การสัมภาษณ์ (In-depth Interview) ปราชญ์ชุมชน จำนวน 3 คน โดยมีแนวคำถาม เกี่ยวกับชีวิตประวัติ องค์ความรู้ ภูมิปัญญาและความสามารถต่าง ๆ รวมถึงบทบาทอื่น ๆ ในสังคม

4) การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม โดยการเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นในชุมชน เช่นงานประเพณี และงานพิธีกรรมทางศาสนา และสังเกตบริบทของชุมชนที่เกี่ยวข้อง เช่น การมีส่วนร่วมและการให้ความร่วมมือของคนในชุมชน และหน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนการวิจัย

1) การวางแผนการวิจัย ประชุมกลุ่มผู้ช่วยนักวิจัย เพื่อกำหนดกรอบและประเด็นการศึกษาเพื่อให้เกิดความเข้าใจและลงพื้นที่ประสานความร่วมมือกับผู้นำชุมชน เพื่อเข้าร่วมกิจกรรมในพื้นที่

2) ดำเนินการสำรวจข้อมูลบริบทชุมชน ประกอบด้วยข้อมูลพื้นฐานของชุมชนจากเทศบาลตำบลเวียงเหนือ โดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการโดยสำนักวิชาสังคมศาสตร์ มีกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่มชมรม เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้สูงอายุ ประชาชนชาวบ้าน กลุ่มหมอพื้นบ้าน เป็นต้น

3) ดำเนินการสำรวจ ลงพื้นที่ศึกษาและรวบรวมข้อมูลภาคสนามของสถานที่สำคัญในเทศบาลตำบลเวียงเหนือ รวมถึงสัมภาษณ์ในประเด็นที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เช่น ประวัติศาสตร์ ความสำคัญและประวัติความเป็นมาทรัพยากรทางวัฒนธรรม เป็นต้น

4) สัมภาษณ์เชิงลึก ผู้มีองค์ความรู้หรือปราชญ์ชุมชนที่ได้รับการยอมรับจากชุมชน จำนวน 3 คน ซึ่งอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลเวียงเหนือ จังหวัดเชียงราย

5) จัดสนทนากลุ่ม เพื่อคืนข้อมูลและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กลุ่มผู้นำชุมชนที่ได้จากการสำรวจ และสัมภาษณ์ รวมถึงหาแนวทางในการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

6) วิเคราะห์ข้อมูล โดยการจำแนกตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยประกอบด้วย ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่สำคัญ จากนั้นจึงนำมาวิเคราะห์เป็นแนวทางการจัดการแหล่งทรัพยากรทางวัฒนธรรมเพื่อให้เป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้และการท่องเที่ยวในชุมชนเขตเทศบาลตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

ผลการวิจัย

เทศบาลตำบลเวียงเหนือ จังหวัดเชียงราย เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ เหมาะแก่การทำนา ทำไร่ และทำสวน มีแม่น้ำที่สำคัญไหลผ่านจำนวน 2 สาย ได้แก่ แม่น้ำลาว และแม่น้ำกก มีความอุดมสมบูรณ์ อยู่ห่างจากอำเภอเวียงชัย ระยะทางประมาณ 2.5 กิโลเมตร และห่างจากตัวเมืองเชียงรายระยะทางประมาณ 12 กิโลเมตร พื้นที่ในเขตตำบลเวียงเหนือ ไม่มีภูเขา และพื้นที่ป่าไม้ ผลการศึกษามีดังต่อไปนี้

1) แหล่งทรัพยากรทางวัฒนธรรม ในเขตเทศบาลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

เขตเทศบาลตำบลเวียงเหนือ มีทรัพยากรทางวัฒนธรรม อาทิ โบราณสถาน โบราณวัตถุที่สำคัญ วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น ประชาชนผู้มีความรู้และภูมิปัญญา จากการวิจัยพบว่า มีทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่สำคัญ สามารถแบ่งเป็น 1) ทรัพยากรที่จับต้องได้ และ 2) ทรัพยากรที่จับต้องไม่ได้ ดังต่อไปนี้

1.1 ทรัพยากรที่จับต้องได้

แหล่งทรัพยากรที่อยู่ในเขตเทศบาลตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย จากการสำรวจเส้นทางและการสัมภาษณ์ พบว่า มีสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณสถานและ สถานที่สำคัญของชุมชน เช่น วัดต่าง ๆ ภายในตำบลเวียงเหนือ โดยผู้วิจัยได้ดำเนินงานสำรวจและสัมภาษณ์ พบว่า แหล่งทรัพยากรที่สำคัญ มีดังต่อไปนี้

1) พุทธสถาน “พระเจ้ากือนา”

โบราณสถานที่เป็นแหล่งทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่สำคัญของตำบลเวียงเหนือ เป็นที่ประดิษฐานของพระพุทธรูป “หลวงพ่อก้อนา” ซึ่งเป็นที่เคารพของชุมชนในตำบลเวียงเหนือ ตั้งอยู่บริเวณริมฝั่งแม่น้ำกก หมู่ที่ 8 บ้านไทรแก้ว ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

หลวงพ่อก้อนา สร้างด้วยอิฐถือปูน มีขนาดกว้าง 6 ศอก สูง 6 ศอก ตามตำนานเล่าว่า พระเจ้ากือนา (พ.ศ. 1898 - 1928) แห่งราชวงศ์เม็งรายเป็นผู้สร้าง เมื่อเสด็จมายังเมืองเชียงใหม่ และเดินทางโดยเรือมาตามลำน้ำกก ทรงแวะประทับแรมบริเวณริมฝั่งแม่น้ำกก และสร้างเมืองใหม่เรียกว่า “เวียงกือนา” และสร้างพระพุทธรูป “หลวงพ่อก้อนา” ประดิษฐานให้เป็นที่เคารพสักการะแก่ผู้สัญจรและผู้ที่อยู่บริเวณริมฝั่งแม่น้ำกก ปัจจุบัน ลักษณะของพระพุทธรูปหลวงพ่อก้อนา มีต้นไม้โอบล้อมไว้ ต้องพิจารณาจึงจะสามารถมองเห็น พระพักตร์ ดวงตา พระเกศา จึงเป็นความสวยงามของหลวงพ่อก้อนา พุทธสถานเวียงกือนา ได้รับการพัฒนาให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว และเป็นสถานที่สำคัญ และจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนา และงานประเพณี เช่น วันมาฆบูชา กิจกรรมปีใหม่เมือง ประเพณีลอยกระทง เป็นต้น โดยมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้าน ทั้ง 12 หมู่บ้าน แสดงถึงความร่วมมือของชุมชนตำบลเวียงเหนือ

ภาพที่ 1 พุทธสถาน “พระเจ้ากือนา”
ที่มา: พิมทรัพย์ พิมพิสุทธิ (2561)

2) วัดพระโบราณเวียงเดิม

วัดพระโบราณเวียงเดิม วัดประจำชุมชนของหมู่บ้านเวียงเดิม เป็นที่ประดิษฐานของ “หลวงพ่อบุราณ” พระพุทธรูปโบราณที่ขุดค้นพบ โดยคนในชุมชนจากการขุดดินถมถนนเพื่อพัฒนาหมู่บ้าน ในพ.ศ. 2515 การค้นพบพระพุทธรูปโบราณ ทำให้คนทั้งตำบลมาช่วยกันขุดเข้าไปหาพระ ใช้เวลาเพียง 1 คืน และมีศรัทธาสร้างวิหารครอบภายในระยะเวลาเพียง 15 วัน ชาวบ้านร่วมกันตั้งชื่อพระพุทธรูปองค์ว่า หลวงพ่อบุราณ ลักษณะของ พระพุทธรูปพระพักตร์คล้ายพระสิงห์ปางมารวิชัยขัดสมาธิ หน้าตักกว้าง 73 นิ้ว สูง 82 นิ้ว สร้างด้วยอิฐถือปูน มีอายุไม่ต่ำกว่า 600 ปี เชื่อว่าเป็นพระพุทธรูปในระยะเริ่มแรกของอาณาจักรล้านนา มีอิทธิพลศิลปะแบบปละจากเมืองพุกาม ประเทศพม่า มีอายุในราวต้นพุทธศตวรรษที่ 19

ภายในบริเวณวัด นอกจากพระโบราณที่เป็นที่เคารพสักการะของคนในชุมชนแล้ว ยังมีพิพิธภัณฑ์วัดโบราณที่จัดแสดง วัตถุโบราณ และเป็นแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นของชาวล้านนา จำนวน 2 อาคารที่อยู่ภายในบริเวณวัด ได้แก่

อาคารที่ 1. ห้องจัดแสดงวิถีชีวิต วัฒนธรรมของชาวล้านนา ภายในอาคารแบ่งมุมจัดแสดงไว้เป็นหมวดหมู่ ได้แก่ อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ที่เกี่ยวกับการทำการเกษตรของชุมชน เช่น อุปกรณ์เครื่องจักรน้ำ อีตข้าวโพด อุปกรณ์ชอยใบยาสูบ เป็นต้น มุมของเล่นในอดีต มุมห้องครัวโบราณ เทคโนโลยีพื้นบ้าน อาวุธโบราณ เช่น ปืนโบราณ ธนู หน้าไม้ เป็นต้น ตลอดจนเก็บรวบรวมเอกสารโบราณ รูปถ่ายโบราณของชุมชน เอกสารเก่า เป็นต้น

อาคารที่ 2. อาคารแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เกิดจากการปรับปรุงหอฉันท์เดิมของวัด พัฒนาให้เป็นพิพิธภัณฑ์ที่รวบรวมและจัดแสดงโบราณวัตถุที่พบในพื้นที่ตำบลเวียงเหนือ และการได้รับบริจาคจากชาวบ้านในพื้นที่ เช่น พระพุทธรูปโบราณ ชาม เศษกระเบื้องดินเผา มู๋ยา หอยเบี้ย ดาบโบราณ ไท และแจกันโบราณ เป็นต้น

ภาพที่ 2 หลวงพ่อโบราณ วัดพระโบราณเวียงเดิม
ที่มา: พิมทรัพย์ พิมพิสุทธ์ (2561)

3) วัดสันสลิต

วัดประจำหมู่บ้านของบ้านสันสลิต หมู่ 3 เป็นศูนย์รวมของจิตใจชาวบ้านและทำกิจกรรมทางพุทธศาสนา มีพระอุโบสถที่สวยงามรวมถึงบรรยากาศและทิวทัศน์ที่สวยงามโดยเฉพาะช่วงเวลาทำนาปลูกข้าว ซึ่งทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่สำคัญของวัดสันสลิต คือ พระพุทธรูปหินทรายโบราณวัตถุที่ขุดพบบริเวณคูเก่าในเขตทุ่งนาของหมู่บ้าน ลักษณะของพระพุทธรูปเป็นงานศิลปะเอกลักษณ์ของสกุลช่างพะเยา และเก็บรักษาพระพุทธรูปที่แกะสลักด้วยหินทราย การค้นพบพระหินทรายโบราณ เล่าว่า เจ้าของที่นาชาวบ้านได้พบก้อนหินทรายขนาดใหญ่ จึงนำมิดพริ้มมาลบลคมกับก้อนหินก้อนนี้ ต่อมามีความต้องการขุดหินทรายก้อนนี้ออกมาเพื่อนำไปเป็นที่ลบลมิต ปรากฏว่า เมื่อขุดดินลงไปพบว่า หินทรายก้อนนั้นเป็นฐานพระพุทธรูป ทำให้ลักษณะฐานพระพุทธรูปหินทรายที่ประดิษฐานในวัดสันสลิต มีรอยของการลบลมิตที่เห็นได้อย่างชัดเจน ลักษณะพระพุทธรูปหินทรายวัดสันสลิต ที่มีพระพักตร์คล้ายพระแก้วมรกต พระพุทธรูปหินทรายที่ค้นพบอยู่ในสภาพชำรุด โดยองค์ที่เศียรหักได้รับการบูรณะซ่อมแซม โดยเป็นผลงานของอาจารย์ถวัลย์ ดัชนี ได้สร้างอนิสงคส์ปศาสนาไว้เมื่อ พ.ศ. 2534

ภาพที่ 3 พระพุทธรูปหินทรายโบราณ วัดสันสลิด
ที่มา: พิมทรัพย์ พิมพิสุทธ์ (2561)

4) พระพุทธสถานวัดโพธิ์ชัย

วัดโพธิ์ชัยในอดีต บริเวณนี้เป็นกุ้เก่า ชาวบ้านจึงช่วยกันขุด ปรากฏพบ แก้ว แหวน เงิน ทอง ของมีค่า สมัยโบราณและพบพระทองคำ นอกจากวัดโพธิ์ชัย ความสวยงามตามแบบวิถีของชาวบ้านเวียงเหนือแล้ว ไม่ไกลจากวัดโพธิ์ชัย คือ พระโบราณบ้านป่ายางน้อย ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของวัดโพธิ์ชัย ซึ่งขุดพบ พระพุทธรูปโบราณ ถูกฝังดินเมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม พ.ศ. 2518 พระพุทธรูปโบราณพุทธสถานวัดโพธิ์ชัย ซึ่งมีขนาดตักกว้าง 49 นิ้ว สูง 54 นิ้ว เป็นพระพุทธรูปศิลปะบวละ (อินเดีย) สมัยเชียงแสน เชื่อว่าเป็นพระพุทธรูปที่มีอายุเก่าในช่วงยุคทวารวดี

5) วัดท่าบันไดแก้ว

วัดท่าบันไดแก้ว วัดของชุมชนที่ได้รับการบริจาคที่นาของนายดวงและนางอวน ซึ่งเป็นผู้มาบุกเบิกพื้นที่ทำกิน และเมื่อมีญาติพี่น้อง รวมถึงคนอพยพจากต่างถิ่นมาตั้งรกรากทำมาหากิน ทำให้กลายเป็นชุมชน เมื่อชาวบ้านต้องการให้มีวัดประจำหมู่บ้าน จึงยกที่หัวนาให้สร้างวัดประจำชุมชน ชาวบ้านมีความศรัทธาจึงสร้างพระพุทธรูปเพื่อให้เป็นที่เคารพบูชาของคนในหมู่บ้าน และนำเข็ม แผ่นทอง สิ่งของมีค่าต่าง ๆ มาบรรจุไว้ในหัวใจพระเจ้า และเรียกว่า “หลวงพ่อบาน” ให้เป็นที่เคารพสักการะของคนในหมู่บ้าน

6) วัดพนาลัยเกษม

วัดพนาลัยเกษม เดิมชื่อว่า วัดปากว่า วัดเดิมเป็นวัดร้างไม่ปรากฏหลักฐานว่าสร้างเมื่อใด ภายในโบสถ์ของวัดพนาลัยเกษม มีจิตรกรรมฝาผนังบอกเรื่องราวประเพณีของชาวเหนือ เช่น เดือนเกียง คือ ประเพณีทานผ้ากฐิน เดือนยี่มีประเพณีตั้งธรรมมหาชาติ ประเพณีเกี่ยวข้าว เดือนสี่ ประเพณีตานข้าวใหม่ ประเพณีปอยหลวง เดือนเจ็ด ประเพณีปีใหม่เมือง เดือนแปด ประเพณีแห่ลูกแก้ว เดือนเก้าประเพณีแข่งบอกไฟ เดือนสิบ ประเพณีลงนา เดือนสิบเอ็ด ประเพณีเลี้ยงขันโตก เป็นต้น

ปัจจุบันวัดพนาลัยเกษมเป็นที่ตั้งของโรงเรียนผู้สูงอายุ ซึ่งมีผู้สูงอายุมาทำกิจกรรมร่วมกันทุกสัปดาห์ รวมถึงมีองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนกิจกรรมดังกล่าว ซึ่งจะเห็นได้ว่า ภายในโรงเรียนผู้สูงอายุ มีคนที่มีความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นมากมาย ทั้งด้านเกษตรกรรม หัตถกรรม เป็นต้น

1.2) ทรัพยากรที่จับต้องไม่ได้

จากการศึกษาพบว่า ในเขตเทศบาลตำบลเวียงเหนือ มีองค์ความรู้ภูมิปัญญาในด้านต่าง ๆ ทั้งในด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นทักษะในการดำรงชีวิต ทั้งด้านการเกษตร งานศิลปหัตถกรรม จากการสัมภาษณ์บุคคลที่เมือง

ความรู้ และมีกิจกรรมที่ทำร่วมกับชุมชน และเป็นที่ยอมรับจากคนในชุมชน ได้จัดทำทำเนียบผู้มีองค์ความรู้ท้องถิ่น โดยแบ่งตามสาขาของภูมิปัญญาท้องถิ่น 6 สาขา คือ

1) สาขาเกษตรกรรม คือ บุคคลที่มีความสามารถในการใช้ภูมิปัญญาในด้านการเกษตร จำนวน 14 คน

2) ด้านงานหัตถกรรม มีความเชี่ยวชาญในด้านงานไม้ งานประดิษฐ์ งานหัตถกรรม จำนวน 27 คน

3) ด้านการแพทย์พื้นบ้านและการแพทย์ไทย คือ บุคคลที่มีความสามารถใช้องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดูแลสุขภาพซึ่งในภาคเหนือเรียกว่า “หมอเมือง” หรือ “หมอพื้นบ้าน” จำนวน 19 คน

4) ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน มีกลุ่มบุคคลรวมกลุ่มกัน เช่น กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้า กลุ่มแปรรูปอาหาร กล้วยฉาบ กลุ่มเกษตรกรข้าว กลุ่มจักสานไม้กวาด กลุ่มเพาะเห็ด และกลุ่มทอผ้า เป็นต้น จำนวน 15 กลุ่ม

5) ด้านงานศิลปกรรม เป็นบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญในงานทางด้านศิลปะสาขาต่างๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม วรรณกรรม หัตถศิลป์ คีตศิลป์ จำนวน 21 คน

2) **แนวทางการจัดการแหล่งทรัพยากรทางวัฒนธรรมเพื่อให้เป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้และการท่องเที่ยวในชุมชนเขตเทศบาลตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย**

จากการศึกษาทรัพยากรทางวัฒนธรรม พบว่า เทศบาลตำบลเวียงเหนือสามารถส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม ตามรูปแบบขององค์การท่องเที่ยวโลก (United Nations World Tourism Organization: UNWTO) ซึ่งกำหนดรูปแบบของการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม(Cultural Based Tourism) ประกอบด้วย การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์(Historical Tourism) การท่องเที่ยวชมงานวัฒนธรรมและประเพณี (Cultural and Traditional Tourism) และ การท่องเที่ยววิถีชีวิตในชนบท(Rural tourism/Village Tourism) ดังต่อไปนี้

2.1) การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Tourism)

จากการสนทนากลุ่มและคืนข้อมูล เพื่อหาแนวทางในการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรมให้เป็นที่แห่งการท่องเที่ยว และการเรียนรู้ จากงานวิจัยได้นำเสนอสถานที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในเชิงประวัติศาสตร์ จำนวน 3 แห่ง เนื่องจาก เป็นโบราณสถานที่สำคัญ และเป็นแหล่งรวบรวมวัตถุโบราณและมีคุณค่าแสดงถึงประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน ดังต่อไปนี้

1) พุทธสถานเวียงก้อนา

พุทธสถานพระเจ้าก้อนา แหล่งโบราณสถานที่สำคัญของตำบลเวียงเหนือ ปัจจุบันอยู่ในความดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลเวียงเหนือ ได้รับการบูรณะและพัฒนาให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว และเป็นสถานที่สำคัญในการจัดกิจกรรมทางพุทธ เช่น วันมาฆบูชา กิจกรรมปีใหม่เมือง ประเพณีลอยกระทง ซึ่งในช่วงเดือนเมษายนของทุกปี เป็นเทศกาลงานปีใหม่เมืองของชาวล้านนา ตำบลเวียงเหนือได้จัดกิจกรรม สรงน้ำหลวงพ่อกิ่งใหญ่ก้อนา ซึ่งได้รับความร่วมมือร่วมใจของชุมชนตำบลเวียงเหนือทั้ง 12 หมู่บ้าน โดยมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การสรงน้ำหลวงพ่อกิ่งใหญ่ก้อนา การแห่ขบวนนางงามทั้ง 12 หมู่บ้าน รวมถึงมีการประดับตกแต่งสถานที่ไปด้วยดอกไม้และเครื่องสักการะต่างๆ ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชุมชนในพื้นที่ที่มีเที่ยว และสักการะหลวงพ่อกิ่งใหญ่ก้อนาเพื่อเป็นสิริมงคล

2) วัดพระโบราณเวียงเดิม

วัดพระโบราณเวียงเดิม เป็นที่ประดิษฐานของพระพุทธรูปโบราณที่ขุดค้นพบเมื่อ พ.ศ 2515 จากวิเคราะห์อายุและรูปแบบศิลปะ อยู่ในช่วง พุทธศตวรรษที่ 19 ชาวบ้านร่วมกันตั้งชื่อพระพุทธรูปองค์ว่า หลวงพ่อบุราณ จากหลักฐานมีการสันนิษฐานกันว่าเดิมน่าจะเป็นวัดหน้าด่านประตูเมืองโบราณที่สร้างสมัยพระเจ้าก้อนา

ภายในบริเวณ ยังมีพิพิธภัณฑ์ที่จัดแสดง วัตถุโบราณ และเป็นแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นของชาวล้านนา จำนวน 2 อาคารที่อยู่ภายในบริเวณวัด ได้แก่ อาคารที่ 1) ห้องจัดแสดงวิถีชีวิต วัฒนธรรมของชาวล้านนา และอาคารที่ 2) อาคารแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นพิพิธภัณฑ์ที่รวบรวมและจัดแสดงโบราณวัตถุที่พบในท้องถิ่น จากของที่ขุดค้นพบในพื้นที่ตำบลเวียงเหนือ และการได้รับบริจาคจากชาวบ้านในพื้นที่ เช่น พระพุทธรูปโบราณ เศษกระเบื้องดินเผา มูยา เป็นต้น

3) วัดสันสลิด

วัดสันสลิด เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปที่แกะสลักด้วยหินทราย ที่ขุดพบบริเวณทุ่งนาในตำบลเวียงเหนือ ลักษณะของพระพุทธรูปเป็นเอกลักษณ์ของสกุลช่างพะเยา รวมถึง มีพระอุโบสถ และทิวทัศน์ที่สวยงาม โดยเฉพาะช่วงเวลาปลูกข้าว

2.2) การท่องเที่ยวชมงานวัฒนธรรมและประเพณี (Cultural and Traditional Tourism)

ประเพณีที่มีความร่วมมือจัดขึ้นภายในหมู่บ้าน เป็นประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชนที่ผสมผสานระหว่างชาวเหนือ และชาวอีสานที่อพยพย้ายถิ่นฐานมาทำมาหากินอยู่ในพื้นที่ตำบลเวียงเหนือ ทำให้ตลอดปีมีการจัดกิจกรรมประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น แสดงอัตลักษณ์ของชาวเหนือและชาวอีสานล้านนา ส่วนใหญ่เป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องกับศาสนา และวัฒนธรรมของท้องถิ่น ที่มีความโดดเด่น ซึ่งชาวบ้านในเขตเทศบาลตำบลเวียงเหนือได้จัดขึ้นเป็นประจำปีของชุมชน เช่น ประเพณีสงกรานต์ (ปีใหม่เมือง) ใน เดือน เมษายน และประเพณียี่เป็ง (ลอยกระทง)ในเดือนพฤศจิกายน จัดขึ้น ณ พุทธสถานหลวงพ่อกิ่งใหญ่ก้อนา หมู่ 8 บ้านไตรแก้ว ประเพณีบุญบังไฟ สรงน้ำพระพุทธรูปโบราณเวียงเดิม วัดพระโบราณเวียงเดิม หมู่ 2 บ้านเวียงเดิม ในเดือนพฤษภาคม ซึ่งจัดเป็นประจำทุกปี

2.3) การท่องเที่ยววิถีชีวิตในชนบท (Rural tourism/Village Tourism)

รูปแบบของการท่องเที่ยวที่ได้รับความรู้และศึกษางานที่สร้างขึ้นจากภูมิปัญญาของชุมชน ซึ่งในเขตเทศบาลตำบลเวียงเหนือ มีลักษณะและวิถีชีวิตที่ยังคงรักษาวัฒนธรรมของชุมชนและมีภูมิปัญญาที่ควรศึกษาเรียนรู้ เช่น การทอผ้า การทำตุ้ง งานหัตถกรรม งานจักสาน รวมถึงงานจิตรกรรมในด้านต่าง ๆ ด้วย

3) แนวทางการส่งเสริมให้เป็นพื้นที่แห่งการท่องเที่ยวและการเรียนรู้

การส่งเสริมให้เป็นพื้นที่แห่งการท่องเที่ยวของเขตเทศบาลตำบลเวียงเหนืออยู่ในระหว่างกำลังดำเนินการพัฒนา จึงยังมีข้อจำกัดของการเข้าถึงและยังเป็นแหล่งทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่ยังไม่เป็นที่รู้จักมากนัก จึงมีแนวทางส่งเสริมให้เป็นพื้นที่แห่งการท่องเที่ยวและการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้

1) การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการทำให้แหล่งทรัพยากรที่สำคัญเป็นแหล่งท่องเที่ยวและเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น

เนื่องจากในพื้นที่ยังมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเป็นจำนวนน้อย และเป็นช่วงของระยะเวลาของการดำเนินการเพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม การสร้างความตระหนักรู้ถึงคุณค่าของวัฒนธรรมและทรัพยากรทางวัฒนธรรมท้องถิ่น และสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทั้งนี้รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวก เพราะเมื่อเผยแพร่ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวอย่างกว้างขวาง จะมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเป็นจำนวนมาก จึงจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมของชุมชนต่อการต้อนรับนักท่องเที่ยว

2) การจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวในชุมชนและเชื่อมโยงกับเส้นทางท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย

จังหวัดเชียงราย เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ดีที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศไทย เนื่องจากมีธรรมชาติวัฒนธรรม ที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ ซึ่งสามารถจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวในชุมชนโดยเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง เช่น การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ซึ่งแหล่งทรัพยากรทางวัฒนธรรมของตำบลเวียง

เหนือ สามารถเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ที่มีลักษณะของการท่องเที่ยวชมแหล่งโบราณสถานและโบราณวัตถุ

3) การประชาสัมพันธ์ของภาครัฐ เพื่อนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้

การประชาสัมพันธ์ขององค์กรภาครัฐและภาคเอกชน เป็นสิ่งหนึ่งที่สำคัญสำหรับการท่องเที่ยว ซึ่งจากการจัดทำฐานข้อมูลทางฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์หรือเว็บไซต์เพื่อให้สามารถสืบค้นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมได้แล้ว ควรนำเสนอข้อมูลต่อองค์กรที่สนับสนุนด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) บริษัทหรือองค์กรทำงานบริการด้านการท่องเที่ยวเพื่อจัดทำให้เป็นส่วนหนึ่งของแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในจังหวัดเชียงราย

สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาทรัพยากรทางวัฒนธรรมและแนวทางการจัดการแหล่งทรัพยากรทางวัฒนธรรมให้เป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้และการท่องเที่ยวของชุมชนเขตเทศบาลตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย มีวิธีการศึกษา คือ การสำรวจ สัมภาษณ์ สันทนาการ และการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม ซึ่งเขตเทศบาลเวียงเหนือมีทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่สำคัญ ทั้งโบราณสถาน โบราณวัตถุ พิพิธภัณฑสถานท้องถิ่น และวิถีชีวิตของคนพื้นถิ่นและชาวอีสานล้านนา สามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรมได้ โบราณสถานที่เป็นแหล่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ คือ พุทธสถานเวียงก้อนา วัดพระโบราณเวียงเดิม และวัดสันสลิด การท่องเที่ยวชมงานวัฒนธรรมประเพณี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ปารีชาติ ชิตนุกูล (2550) ที่ศึกษาคุณค่าทุนทางวัฒนธรรมในชุมชนพื้นที่ฝั่งธนบุรี เพื่อศึกษารูปแบบของแหล่งชุมชนทางวัฒนธรรม สถานะ ศักยภาพ คุณค่าทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนพื้นที่ฝั่งธนบุรีรวมถึงการนำทุนชุมชนทางวัฒนธรรมมาใช้ประโยชน์อันประกอบด้วย ชุมชนกุฎีจีน ชุมชนมัสยิดต้นสน ชุมชนชาวสวนบางระมาด และชุมชนมอญบางกระบือ ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนพื้นที่ฝั่งธนบุรีมีรูปแบบของทุนทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกันตามบริบทของแต่ละชุมชน ซึ่งรูปแบบทุนทางวัฒนธรรมที่พบ คือ ศาสนสถาน สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ประเพณี ภูมิปัญญา ส่วนคุณค่าทุนทางวัฒนธรรมที่พบคือ คุณค่าทางสังคม ประวัติศาสตร์ ศิลปกรรม สถาปัตยกรรมและการศึกษาและทางเศรษฐกิจ โดยมีศักยภาพในการลงทุน ส่งเสริมและสนับสนุน ซึ่งความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งในระดับชุมชน ท้องถิ่นและระดับชาติอันจะเกิดการนำไปสู่การอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่อย่างเหมาะสม และระดับชาติอันจะเกิดการนำไปสู่การอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่อย่างเหมาะสม ซึ่งวิภาวรรณ ปิ่นแก้ว (2551) ได้ศึกษาเพื่อเสนอเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ผลการศึกษาพบว่า จังหวัดเพชรบุรีประกอบด้วยทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ซึ่งมีความโดดเด่นในด้านทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ และได้เสนอเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว 5 เส้นทาง โดยเน้นการท่องเที่ยวทางด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ได้แก่ 1) เส้นทางยลงานศิลปถิ่นช่างเมืองเพชร 2) เส้นทางเยี่ยมเยือนวัดวัง สถาปัตยกรรม และโบราณสถาน 3) เส้นทางเลาะเลีย่วเที่ยวธรรมชาติแวะชมหาดเจ้าสำราญ 4) เส้นทางนมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่มือเมืองเพชร 5) เส้นทางเที่ยวชมวิถีชีวิต กิจกรรม ย่านของฝากเมืองเพชร และได้เสนอแนวทางในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 4 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาพื้นที่ การจัดการ กิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของชุมชนและข้อเสนอแนะของการวิจัย สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยเส้นทางท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ของชุมพล รอดแจ่ม (2556) ซึ่งมีข้อเสนอแนะจากการวิจัย คือ ควรมีการสำรวจความต้องการของชุมชนถึงความพร้อมในการปรับปรุงและพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวในระยะยาวเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หน่วยงานราชการระดับท้องถิ่นหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรมีการจัดทำแผน

ยุทธศาสตร์การพัฒนาและจัดสรรงบประมาณการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว และในด้านการพัฒนาทางกายภาพควรมีการปรับปรุงภูมิทัศน์ เส้นทางการเดินทางและสาธารณูปโภคในสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยว ซึ่งการส่งเสริมให้เขตเทศบาลตำบลเวียงเหนือเป็นพื้นที่แห่งการท่องเที่ยวและการเรียนรู้ นั้น ควรสร้างความตระหนักรู้ถึงคุณค่าของวัฒนธรรมและทรัพยากรทางวัฒนธรรมท้องถิ่น และสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและการเรียนรู้ เพื่อสร้างความภูมิใจให้กับคนในชุมชนให้มีส่วนร่วมในความเป็นเจ้าของของทรัพยากรทางวัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะและการนำไปใช้ประโยชน์

ข้อมูลของงานวิจัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์เพื่อให้เกิดคุณค่าและเป็นประโยชน์ในระดับชุมชน โดยเทศบาลตำบลเวียงเหนือสามารถนำผลจากการวิจัยนำมาพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และวิถีวัฒนธรรมท้องถิ่นของชาวตำบลเวียงเหนือ โดยเน้นการดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วม และเป็นส่วนหนึ่งของแผนยุทธศาสตร์จังหวัดเชียงราย

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม. (2559). *วัฒนธรรม วิถีชีวิตและภูมิปัญญา*. กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์การพิมพ์ (1977).
- ชนินทร์ อยู่เพชร. (2557). *การจัดการธุรกิจท่องเที่ยวสร้างสรรค์*. เอกสารรายงานโครงการอบรมการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ วันที่ 18-21 สิงหาคม 2557 ณ จังหวัดภูเก็ต. สถาบันพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ สาขาการท่องเที่ยวสถานที่ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม. มหาวิทยาลัยมหิดล. นครปฐม.
- ชุมพล รอดแจ่ม. (2555). *เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี*: รายงานการวิจัย. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์.
- ธนิก เลิศชาญฤทธิ. (2559). *การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: หินหยาง การพิมพ์.
- ปาริชาติ ชิตนุกูล. (2550). *การศึกษาคุณค่าทุนทางวัฒนธรรมในชุมชนพื้นที่ฝั่งธนบุรี* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วิภาวรรณ ปิ่นแก้ว. (2551). *การศึกษาเพื่อเสนอเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอมือง จังหวัดเพชรบุรี* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.